

معماری پُلها در

شهرهای مختلف

در ارتباط با شهرهائی که با رودخانه همراه بوده اند و نقش رودخانه عامل مهمی در حیات آنها داشته است پل مطرح می شود. اصفهان شهری در کنار رودخانه ی زاینده رود به همراه موقعیت خاص خویش در منطقه پر عبور از قدیم تا کنون در ارتباط با رودخانه نقش مهمی را در جهت سازه های مختلط با پل داشته است.

یهودیه و جی دو شهر در منطقه اصفهان امروزی به وسیله پل شهرستان به بخش جنوبی رودخانه زاینده رود مرتبط می شوند.

پل شهرستان دارای چندین اهمیت در منطقه به حساب می آید در درجه اول تنها راه ارتباطی با بخش جنوبی رودخانه و در درجه بعدی به عنوان مرکز کنترل در جهت ورود و خروج اجناس باجگیری شناسائی افرادی که به منطقه وارد و خارج می شود.

گفته میشود که پلی نیز در قبل از صفویه در منطقه اصفهان ساخته می شود و این پل در جای فعلی پل خواجه قرار داشته است و با طرح اندازی جدید توسط شاه عباس برای شهر اصفهان در جهت تقویت شبکه ارتباطی خویش که بر مبنای چهار باغ قرار داشته این پل مسدود می گردد که بعدها پل خواجه طراحی می شود.

البته بایستی توجه داشت که هنوز پل خواجه در این زمان طرح نبود و پل عباس آباد پلی که در این قسمت قرار داشته مورد توجه بوده است.

بستن پل خواجه به عنوان راه ارتباطی در جهت برگردان شبکه اقتصادی از جهت شرق به غرب بوده است و بعداً " که قدرت حکومتی صفوی در اصفهان پای محکم می کند شاه عباس با ساختن پل خواجه در این مکان شبکه سازی کالبدی اصفهان را کامل می سازد.

عاملی دیگری نیز در ساختن پلها در این شهر مورد توجه بوده و آن بنای این پلها به صورتی متفاوت از دیگر پلها در کشور. این عمل به صورت خاصی جامع عمل به خود پوشانیده است.

الف - نمای پلها شباهت به کاروانسرا در دوران صفویه دارد و مخصوصاً " با توجه به قسمت شاه نشین پل و بر جهان ابتدا و انتهای این شباهت بیشتر می گردد. البته این شباهت را شاید بایستی در جهت ارتباطات بین شهری مطرح میگردد و پل همین موقعیت را در دو قسمت رودخانه ایفا می کند.

ب - حجم پلها شبیه به حجم پلهای اروپایی قرون رنسانس است (فلورانس - ونیز) که در ارتباط با مردم ساخته میشوند - فرم غرفه هائی به عنوان فروش تفریح چایخانه ها و غیره که پلهای دوران صفویه نیز شاید در این جهت تقلید شده باشند ولی به علت موقعیت سوق الجیشی که پیدا میکند شاه عباس را از این تفکر منصرف میسازد.

این دو عامل (الف و ب) با منظر شهری ارتباط خاص بر قرار می سازند مجموعه بیشه ها - رودخانه و بالاخره عمارتی میان آب حتی در این مسئله کاربردان جای می رسد و مسئله ارتباطی پل در مرحله دوم قرار می گیرد. دو پل الله وردیخان و خواجه از نظر فنی ساختمان نیز در حدی مطرح می شوند که صرف نظر از عامل عبوری به عنوان پل مطرح کننده مسئله تقسیم آب تفریح و بالاخره داد و ستد مردم قرار می گیرند. بخش تقسیم آب پل خواجه شاید با جراثیم بتوان به عنوان یک شاهکار فنی ساختمانی مطرح ساخت که امروزه با پیچیدگی فراوانی در کیلومتری به چند دورتر صورت می گیرد. عامل تقسیم آب به همراه مادیها) جویهای تقسیم به اراضی آب) در سطح منطقه جز طرحهای مهندسی و طرح انداز صفوی شیخ بهائی دانست در جمع سازه های کالبدی شهر اصفهان به خوبی قدرت حکومتی مشاهده

می‌گردد که این قدرت با سیاست خاص برنامه ریزی شهری و با شناخت بر عوامل اقتصادی مردم که همه چیز را تابع خویش می‌کند چگونه قدمت و استحکام خویش را در جامعه‌ای پایدار ساخته و حتی بعد از انقراض قدرت حکومتی به عنوان استثناً در تاریخ این شهر با تمام آن خصوصیات با جزئی تغییرات قدرتهای حکومتی دیگر باقی و بر جا می‌ماند.

مراحل اهمیت رودخانه به همراه پلهایش به صورت زیر می‌توان عنوان کرد:

الف - یهودیه قلعه تبرک جی به همراه پل شهرستان پل مارنان.

ب - مسجد جامع میدان کهنه، قلعه تبرک پل شهرستان، پل مارنان.

ج - مسجد جامع میدان نقش جهان، چهار باغ، پل الله وردیخان.

د - مسجد جامع میدان نقش جهان، چهارباغ. پل الله وردیخان، پل مارنان، پل خواجه.

چهار باغ برای شاه عباس در طرح جدید شهری که عنوان می‌کرد اهمیت زیادی داشت و در

این جهت بود که می‌خواست اولاً قدمت و کشش شاه‌رگ اقتصادی بازار را از طرف شرق به

غرب برگردانیده شود. دوماً "با تضعیف این عامل اقتصادی عامل بعدی یعنی پل شهرستان

ضعیف می‌شد و در نتیجه دیگر آن کنترل هائی که گذشت مفهومی برای آن پل پیدا نمی

کرد و پل الله وردیخان در انتهای چهار باغ اهمیت می‌یافت. در جهت تقویت پل الله وردیخان

شاه عباس حتی به ایجاد منطقه‌ای ارمنی نشین در زیر رودخانه زاینده رود در بخش جنوبی

غربی می‌کند و عبور و مرور آرامنه از پل الله وردیخان باعث بر رونق این پل و شبکه چهارباغ

می‌گردد. اساس شبکه بندی سازه اصفهان صفوی بر روی بازار از مسجد جامع میدان نقش

جهان خیابان چهارباغ و رودخانه زاینده رود قرار دارد. پل خواجه اهمیت خاصی در این زمان

داشته و با ساختن قصری خصوصی در ابتدای آن (قصر میرزا علیخان) در واقع عبور و مرور از روی این پل بسته می شود.

طرح جامع شهر صفوی اصفهان با در نظر گرفتن عامل آب بعنوان عصاره حیات جامع مطرح شده و با توجه به این تمام فرمهای شهری انجام میگیرند .

طراحی بر اثر مادیها طراحی که منشع از سرچشمه اصلی بوم یعنی زاینده رود میگردد . طراحی بر اساس خیابانهای جدید مانند چهارباغ و چهارباغ صدر که مجدداً براساس عامل اقتصادی که بعد از عامل کشاورزی مرحله قبل بعنوان تجارت زندگی روزمره به همراه بازا رو عبور از پلهائی که از رودخانه ی زاینده رود می گذرند و بالاخره خود رود خانه ای زاینده رود با انجام تقسیمات حیاتی آب در کننده هائی چون پل خواجه و تفریگاههای چون پل الله وردیخان مطرح میشود .

موقعیت امروزی سازه کالبدی شهر اصفهان چیست ؟ چندین پل مجموعهای مختلف و اهمیتها ... پلهای امروز بر روی زاینده رود که نقشی در حیات اصفهان بازی میکنند عبارتند از:

الف - پل خواجه

ب - پل الله وردیخان

ج - پل آذر

د - پل فلزی

ه - پل وحید

و - پل بزرگمهر

ProjectCenter

www.ProjectCenter.ir

📷 | @projehcenter

📍 | @projehcenter_ir